

Az elektronikus rock: Kraftwerk

AZ ADÁSSZÜNET KÖVETKEZETES VOLT

A brit könnyűzenei szaklap, az „Independent”, még a koncert kezdete előtt is olyan valószínűnek ítélte meg a Kraftwerk fellépését, mintha azt a hírt közölte volna: Elvist látták egy Las Vegas-i parkolóban. Florian Schneiderrel és Ralf Hütterrel, a Kraftwerk alapítóival szemben az utóbbi években még Michael Jackson is fecsegőnek hatott. A hat éves áramszünet a Kling-Klang stúdiónál szinte már az örökkévalóságig tartott. Ezalatt a zenei világ megváltozott, az első computerzenészek legendája mítosszá fejlődött.

ISMÉT A DOKKBAN

Hihetetlen, de mégis igaz a hír: egy London melletti szabadtéri fesztiválon fellépett a Kraftwerk! „Eredményként könyvelhettük el azt a tényt, hogy a fellépő összes zenekar és DJ egy színpadon akart szerepelni a Kraftwerkkel.” - mondta Melvyn Benn, az egyik legfontosabb brit raver, a fesztivál egyik rendezője. Több mint 100 DJ és 41 fellépő 9 sátorban nyomult a London melletti Lutonban. Köztük volt Orbital, Jeff Miles, Sven Vath és Laurent Garnier. 30000 látogató volt már délben a tethelyen, hogy 24 órát pörögjön a kedvenceire. 21 órától a tömeg módszeresen megindult a „Trans Europe” fedőnévű sátor felé. A szomszédos sátorokban is abbamaradt a party, és a DJ-k a közönséggel együtt nyomakodtak a sátorba, melynek mennyezete a csillagos eget ábrázolta, jelképezvén azt, hogy ez a terület egy kis időre a zenei világűr középpontjává válik.

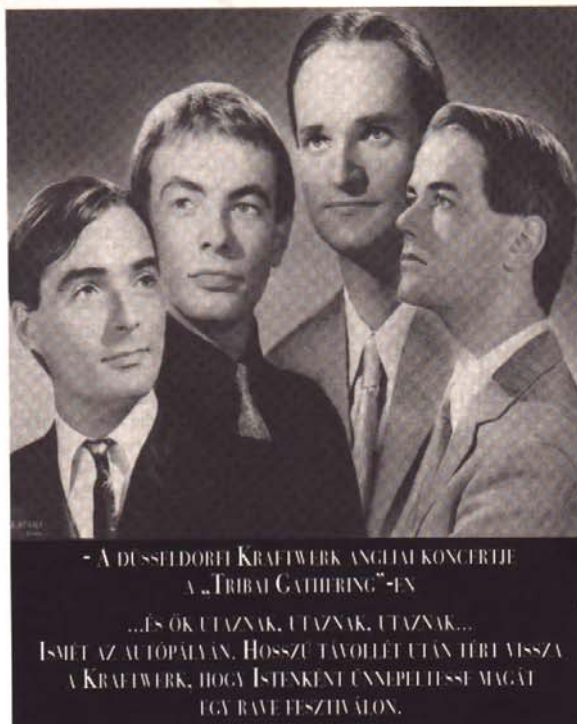
KITÉRŐ

Már a hetvenes években is újdonságnak számított a Kraftwerk minimalista, repetatív muzikája. Az elsőkként használtak dobgépeket, később a telefonkészülékek csöngését, a számítógépek zöreijét, valamint például a bicikliváltó és az ütőközök csörgését. Generációjuk legfontosabb zenészei elismerik, hogy a Kraftwerk zenéje hatással volt rájuk. David Bowie egy egész nyarat töltött azzal, hogy beutazta az NSZK-t...autópályán. Az Afrika Bambaata a „Trans Europe Express”-ből vett át részletet a „Planet rock”-hoz, ezzel lerakta a hip-hop kultúra alapját. Befolyása, hatása ellenére nagyon sok kritikus írt úgy a Kraftwerkéről, hogy „a zene halála”. De a jövő nem a kritikusokat igazolta. Az elektronikus dance-kultúra felvette a kesztyűt és támadt. A techno, a house az amerikai DJ-k hatására termelődött ki szükségszerűen, viszont mind-ezek a Kraftwerk lemezeiből, ötleteiből táplálkoztak.

GONDOLATOK

Sokakban felmerült a kérdés a '70-es/'80-as években, hogy az elektronikus zenének mi lehet a mondanivalója. Régen lerágott csont volt már akkor is, de a megválaszoláshoz egészen a kezdetekig kell visszanyúlni. Első lényeges pont az, hogy az elektromos billentyűsök megjelenésekor eltérő hangzást, majd élményt akartak létrehozni a kísérletezők. A zene liberális és hálás kísérleti terep, kérdés és válasz egyben: örögi kör.

A hatvanas évek végén a rock megtűlődött volt, régi arcok tűntek el egy Cadillac-es, segrázós korosztállyal, hogy átadják helyüket egy radikális változásokat politikailag is igénylő generációnak. A korai Kraftwerk is hozzájuk tartozott, de némelyik számla rock bandához képest több ötletük volt, amihez „csak” meg kellett teremniük az eszközöket („hangszereket”). Ezért arcátlanul tákolnak mindentől, amiben az árammal hangot lehetett generálni.

- A DUISBURGI KRAFTWERK ANGELIAI KONCERTJE
A „TRIBAL GATHERING”-EN

...ÉS ŐK UTAZNAK, UTAZNAK, UTAZNAK...

ISMÉT AZ AUTÓPÁLYÁN. HÖSSZŰ TAVOLETT UTAN TERI VISSZA
A KRAFTWERK, HOGY ISTENKINT UNNEPILHESSE MAGAT
EGY RAVE FESZTIVÁLON.

A Tangerine Dream is hasonlóan kereste az utat. (Később ragasztották rájuk és más német zenekarokra a Krautrock = Káposzta rock címkét.) A Kraftwerk és az ezt megelőző Organisation lemezeim érződik a keresgélés hevítele (olyan Korai Öröm-ös elszállások), melyekben még megférnek a hagyományos hangszerek is: fuvola, pánsíp, orgona, elektromos gitár, de már repetitív (ismétlő) módon szólalnak meg ezek is. Néhány későbbi dalukra sem mondható, hogy teljesen populáris (kortárs komolyzenei ambíciói voltak a korai Kraftwerk tagoknak) szerzemény, de az is érdekes, hogy „Ruckzuck” c. szám az NSZK-ban slágerlistás lett, az Egyesült Államokban viszont a koncertkörút egyik állomásán paradicsommal dobálták meg az előadókat. Az áttörés a '74-es „Autobahn” volt, az amerikaiak is elismerően bólogattak: főleg az amerikai fiatal, fekete autógyári munkások (akik az amerikai „technót” elindították).

KONCEPCIÓ

Érdekes, hogy az albumok külsője is szigorú elképzelések szerint csiszolódott. Az „Autobahn”-on előben láthatók a zenekar tagjai a hátsó borítón. A „Radioactivity”-n már a belső borítóra kerültek. A „Trans Europe Express”-en már a nazi-szocreál hatására, kifestve, egyenruhában és életlenül tekintenek „ránk”, hiszen a zene is ezt tükrözi. A „Computerwelt”-en a számítógép monitorján jelennek meg az arcok, testük, lelkük a gép uralmában van. Az „Electric Cafe” már csak a számítógép animációkat ábrázolja, az „éterben lebegő” alakok körvonalait kirajzolva: és (a) „The Mix”-en már mint új testet öltött robotok jelennek meg hőseink. S, hogy mit hoz a jövő? Őszel talán kiderül...

A KOCKÁZAT

Ha megvilágítják a mítoszokat, az azzal fenyegetnek, hogy elhalványulnak. A Kraftwerk visszatérése nem volt a véletlenre bízva. „Túl sok a zaj” - szellemeskedett Schneider a '90-es évek elején. Ez végsőszónak hangzott. Aztán mégis a színpadon állnak. A Kraftwerk találkozott nevelt gyermekeivel.

A JELEN

Ismét halljuk a gépek meghitt bipplését. A zenészek - lassan az 50 felé hajlanak - fekete öltönyben vannak, csillogó neonszíkokkal, melyek világítanak. Aztán átadják a helyüket a színpadon a gépeknek. Különlegesen elevenen, majdnem úgy, mint az előbbi zenészek, fordulnak a robotok a „gépemberekhez” vas karjaikkal, mint egy futurista balettnél. Az éjszaka hideg Lutonban, Bedfordshírben. A raverek tüzeket gyújtanak, szeméttel táplálják azokat. Füst terjed el a harmatos mezőkön. Akinek nincs elég pulóver, vesz egy rózsaszín takarót három fontért egy helyi kereskedőtől.(!)

RADIO-ACTIVITY

Hőség árad a túlszűfolt Kraftwerk sátorból. Aki nem talál helyet, az kint melegszik és közben hallgatja a ZENÉT. Krisztálytisztá kecsessége ellenére meghitt hangzik gyermekdalszerű egyszerűségében, egyszerű, dallamos szépségében. A Kraftwerk régi dalait játssza, mégis úgy hangzanak, mint az újak.

Egy ismeretlen darab is van köztük. A számnak még nincs címe, táplálja az új albumról szóló híreket, melynek ősszel kell megjelennie. Addig